

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; narečnino in oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 6.

V Ljubljani, 15. marca 1874.

Tečaj XIV.

Š o l a.

IV.

Vsako šolsko podučevanje se mora družiti z vajami. Šola, katero tukaj mislimo, ne podučuje samo, ampak tudi priučuje. So namreč šole, v katerih le podučujejo, na pr. vseučilišča. Učitelj na vseučilišču misli le na to, da stvar, kar mogoče slušateljem jasno, umevno in popolno razvija; ti pa imajo skrbeti, kako se bodo tega priučili. Drugače je v šoli, zlasti v ljudski šoli. Tu se podučuje in priučuje. Tedaj nij misliti na to, kako da bi hitro prestopali od stavka do stavka, in urno obdelali razdelek za razdelkom v bukvah, marveč poglobitno je to, kako se obravnana stvar razjasni, da je popolnoma umevna, in da se učencem tako vtisne v glavo, da je ne pozabijo. To pa je umetnost, in sicer silo težavna; prav zarad tega se je moramo vaditi in pridno vaditi, da si jo pridobimo. Navadno mladi učitelji ne verujejo, da je še ne znajo. Čim pridnejši so, tem bolj tišče naprej, in veliko, veliko uče. Starejši pa, ko je učitelj, toliko manj uči, pa to bolj temeljito, in to mislimo, nij učencem na škodo. Seme, vsejano na pot, tice hitro pozobljejo; kar pa sad donaša, vsejati se mora v globoke brazde.

Pregovorimo pa še nekaj od nalog, katere imajo otroci doma izdelovati. Imajo namreč dvojni namen. To namreč, kar se je v šoli podučevalo, naj se otrokom v glavo vtisne; otrok naj ima pa tudi priliko, da svobodno in samostalno dela. V prvem oziru je to zelo važno, kar se pa drugega tiče, moramo povdarjati, da to je ravno šolna naloga. Ker poglobitno, kar ima šola izveršiti, je pač tisto, da vodi učence, kako naj

svobodno rabijo svoje moči. A tukaj je treba vediti, kakšne morajo biti naloge, in koliko jih sme biti, da vgajajo svojemu namenu.

Kar se tiče prvega vprašanja odgovorimo s tem, da morajo biti naloge takšne, da jih učenci morejo rešiti sami brez tuje pomoči. Ako še niso takošne, naj skerbi šola, da postanejo. — Ako se to ne zgodi s premislikom, s pridnostjo, naloge potem učencem več škodujejo, kakor koristijo. Pri nalogi, ki presega njegovo moč, sedi učenec doma žalosten in otožen, starejši bratje in sestre ali stariši se ga usmiliijo, in ti mu pomagajo. Tako se začne slepariti; tega se vdeležijo otrokovi naj bližnejši žlahtniki, in otrok se v šoli zlaže, da je nalogo sam naredil. Učenik pa potem napačno presojuje otrokove zmožnosti, nalaga mu čedalje več in več, in to traja obema na kvar toliko časa, da se poslednjič resnica zve. Pervi pa je zakrivil to uni, ki je več tirjal, kakor je mogel prenašati otrok, kateremu se je nalagalo. Menda nij več treba dokazov, da je to velika kvar, katere se moramo varovati, ki podučujemo.

Kar se tiče domačih nalog, zgodi se tudi večkrat napaka, da tirjamo kaj takega, kar dušnemu razvoju otroka ali prav malo, ali čisto nič ne koristi. Tukaj sem spada tirjatev, da naj se narekovanje iz zemljepisja, zgodovine ali prirodoslovja v posebne zvezke čedno prepíše. Po navadi tukaj vse mergoli napačnih imen, števil i. t. d. in tako se otrok ne gledé na čas, ki se mu krade, pravega vendar ne nauči. Namesti nareke dajte otroku pri teh naukih navod v roke, in porabite čas, ki je namenjen posameznim naukom v to, da z besedo nauk pojasnite, ter jim vse globoko v glavo vtisnete; kar se zgodi le tačas, ako so učenci stvar do dobrega razumeli.

Pri domačih nalogah je gledati tudi na to, koliko da jih damo. Recimo kar naravnost, domačih nalog naj bo le toliko, kolikor jih je neogiblivo potrebno, da se doseže splošni, in še posebno šolski smoter. To tirja od nas družina, učenec in stvar sama. — Ako je otrok, kakor je tù ali tam, po 6—7 ur v šoli, in ima še po 2—3 ure izdelovati domače naloge, je to že odveč. Razum šolskega nauka se mora tudi marsikaj naučiti, na pr. godbe; dekleta naj materi pomagajo pri gošpodinstvu, fantje in deklíči naj se tudi na prostem gibljejo; šola ne pride na škodo pri tem, da je le vse v pravi meri. Kar je pa naj bolj važno; otroci se veliko raje uče, ako tirjamo od njih le to, kar morejo storiti. Naloga z veseljem storjena in skerbno opravljena, podučevanje bolje pospešuje, kakor tri druge z jokom in stokom opravljene, in tukaj je pregovor Hesiodov prav resničen, da je polovica več kakor celota. Z delom je ravno tako kakor z jedjo, ker delo, katero dajemo otroku, mu je tudi dušna hrana. — Dajte otroku tečne hrane v pravi meri, pospešujete mu zdravje, in hrepenel bo po jedi; ako mu nakladate delo, katero more sto-

riti, in v toliki meri, da ga lahko premaga s svojo močjo, videli boste, da ima veselje do dela, in to je veliko več vredno, kakor še toliko naj lepših izdelovanj, katere bi izveršil. Lepo je, če otrok dobi veselje do šole, pa je to tudi potrebno, ako hoče imeti pravo korist od šole za življenje. Da pa pridemo do tje, je potrebno, da šola od otrok tirja le toliko, kolikor dopuščajo druge okolnosti, v katerih živi otrok.

O spisji.

(Dalje in konec.)

Sklad s potrebnimi vezmi in z izpeljavo.

G o z d.

V gozdu raste veliko dreves, visocih in nizkih, starih in mladih. Gozd, v katerem so samo visoka drevesa, je zaraščen gozd, kjer so pa nizka drevesa in germovje, zove se nizko lesovje ali hosta. Drevesom, ktera imajo listje, pravimo listovci; tistim drevesom pa, ki imajo igle, pravimo, šilovje. Hrasti so naj močnejši in starejši, bukve in jelke pa naj visokejši med gozdnim drevjem. Razun dreves nahaja se tudi v gozdu še raznotero germovje z jagodami, s kopinjem in z lešniki. Tudi taka drevesa so še tū pa tam v gozdu, kakoršnih ni na travnikih, na polji in po vertih. — V gozdu živé jeleni, serne, zajci in lesice. V votlinah dreves stanujeta jež in dihur, po vejah pa si veverice narejajo gnezda. V gozdu živi tudi veliko ptičev, kakor: kosi, drozgi, senice, tašice i. t. d. Okoli dreves letajo pisani metulji, po mahu in po listih pa je hroščev in družih žuželk vse polno. —

V gozd pridejo tudi lovci s lovskimi psi; tū vidimo tudi ogljarje s svojimi kopačami, ter slišimo drevarje in voznike, ki les sekajo in iz gozda izvažajo.

Gozd je naš prijatelj in dobrotnik. Daje nam hladno senco v vročih poletnih dneh; pa tudi divjačine za hrano, lesa za kurjavo in razno pripravo mizarjem, tesarjem, kolarjem, mostnic in jadernikov za ladije i. t. d. Tla, ktera pokriva suho listje, mah in igle, moči in napaja potok, kateri je po leti majhen ali še celo suh, in se pretaka in vije po stezah, kolo-vozih in cestah. Gozdi dostikrat segajo po veliko milj daleč po ravninah, ter segajo skozi doline in pokrivajo hribe in tudi goré. —

Prestopimo tedaj k drugemu učenju, kjer se namreč naloga z učen- ci vsestransko ustmeno obdeluje, ter jo potem učenci sami izveršujejo. Zato si izberemo „goro“, ter si mislimo, da smó na gori blizo našega stanovališča.

Pri pripravljalnem ustnem obdelovanji naj učitelj pred vsem ne prezira glavne misli, ter naj vse pogovarjanje na glavno misel vodi in